

Cumbadan Rumbaya

Özer KABAS

Son birkaç sene içerisinde yurdumuzda İstanbul ve Ankarada başlamak üzere yeni bir bilinçlenme doğmuş ve buna paralel olarak yeni bir sinema seyircisi yetişmektedir.

Sinematek, sinema kulüpleri, film arşivleri yeni kuruluşlar halinde şimdidek yurdumuza hiç girmemiş güçlü, büyük nefesli, sanat değeri olan bir takım film yapıtlarını seçerek seyircilerine göstermekte ve tümüyle iyi sanat yapıtlarını özlemiş bir seyirciyi doyurmaktadır. Ne devletin ne de özel kişilerin şimdidek sanat patronluğuna yeteri kadar önayak olmaması bizde sanat özlemi duyanları yoksun bırakmıştır en iyi ürünlerden. Diğer taraftan bu özlemi henüz duyamayacak kadar yaşama kavgasını sürdürenler hayatlarının her açısında olduğu gibi önlerine ne sürülmüşse yemişler, ne gösterilmişse seyretmişlerdir. Devamlı olarak ölmeyecek kadar yemek verilen insanın artık seçemeyeceği gibi bu kültür ve sanatta da başka türlü değildir. Asgari eğitim ve kültürden yoksun bırakılmış bir insan da kötü sanat, kötü edebiyat, fotoroman v.s. için en kolay ve en acıklı bir hedeftir.

Yurdumuzda da, genel plânda, hiçbir süzgeçten geçmemiş, değer ölçüsüne vurulmamış ve bir «duygu sömürücülüğüne» dayanan film ve yayınlar vatandaşları kendi biçiminde şartlandırmaktadır.

Beşbin kişinin ancak okuduğu iyi edebiyat yayınları, beşyüz kişinin seyrettiği resimler ve yarım düzine iyi Türk filmleri dışında yurdumuzdaki görüntü düzeni bir yalanlar ve uydurma düşler dünyası, yirmibeş kuruşa ahnan veya bir bilet parası karşılığında seyredilen anahtar deliğinden başka birşey değildir. Film ithalâtçıları ve yerli film yapımcılarının çoğunluğunun insafsızca parmak basıp sömürdükleri bu bunalm ve kadercilik sanatta faşizm devirlerini hatırlatır. Genel tutum bu olduğu halde bunu bir de «halk sanatı» yapıyor gösterip onun beğenisine sahip çıkmak:

tutucu, gerçek yaratıcılığı baltalıyan bir «Status quo» culuk ve bu düzeni devam ettirmek isteyen son Don Kişotluktur.

Yerli sinema sanatçılarının hemen hemen hepsi ne Kentsoylu, ne levanten, ne de Kozmopolitlerdir. Tam anlamıyla halktan gelme kişilerdir. Sinema sanatına şu veya bu şekilde girdikten sonra büyük kentlerin nankör sokaklarında çekmecelerine ne koydukları bilinmeyen bir takım kurnaz film şirketi yöneticilerinin elinde kendilerine rağmen bir değişime uğrarlar. Onların büyük bir aşama saydıkları bu durum aslında bir halktan kopma ve uydurma bir Şişli ve Topağacı uygarlığına geçiştir. Popüler dergilerin baş ve orta yapraklarında reklâmını yaptıkları eğreti, gülünç alafrangalık, yıldızlı koltuk ve cam avize saltanatının kasabalardaki sinema seyircisinin duvarlarını süsleyip ağzını sulandırdığı da bir gerçektir, çünkü halkın deyimiyle «Cumbadan Rumbaya» konusu filmlerde olduğu gibi bu resimlerde de belirlenmektedir.

Ayrıca bu tür yerli filmlerde şimdiye dek derinlemesine hiç incelenmemiş «Aşk» ve «Cinsel» konuların işlenişidir ki, eğer Batının «Suçluluk duyguları» açısından bakılırsa bu filmlerdeki davranış bunun en belirgin örneğidir. Anadoluda asırlardır «Cinsel ilişkiler» ve Aşk doğa, tarım ve günlük yaşantıyla en temiz ve en sıhhatli bir şekilde kaynaşmış, bu tür komplekslerden uzak daha yalın ve daha dürüst bir yaşantı biçimini almıştır. Buna aykırı davranışlar ve psikolojik değişme dış tesirlerin bu gelenekleri ters etkilemesiyle başlar. Burada bir «Pornografi» yani «Seks sömürücülüğü» sorunu bütün çıplaklığıyla ortaya çıkar.

Batının ortaçağ engizisyonundan ondokuzuncu asrın «Püritanizm» ine kadar hristiyanlık baskısından bunalarak ortaya çıktığı bir «pornografi» yani tam anlamıyla bir «seks sömürücülüğü» vardır. Bunun getirdiği endişeyle ciltler dolusu sosyolojik ve psikolojik araştırma yapılmıştır. Romancı D. H. Lawrence «Lady Chatterley'in aşkı» için mahkemeye verildiğinde bu konudaki savunmasını çok iyi yapıp kendi romanının açık ve dürüst bir aşkı anlattığını ve buna karşı olarak da kötü film ve romanlardaki «Seks sömürücülüğüne» dikkati çekerek bunların samimiyetten uzak hasta kafaların ürünleri olduğunu bir bir ortaya dökmüştür. Onun deyimiyle dinî baskı sonucunda sanatta bir «Cinsi gıdıklama ve sömürme» başlamış ve cinsiyet ilişkileri doğal bir güzellikten çıkıp kirli bir gizliliğe bürünmüştür.

Kanımcı D. H. Lawrence batıda insan ve öncelikle kadın ve erkek ilişkilerini etkileyen önemli bir unsuru açıklamıştır. Doğa ve